

Doma in po svetu

— PREGLED NAJVAŽNEJŠIH DOGODKOV —

Strogi policijski ukrepi v Južni Afriki preprečili obsežne izgrede — Več milijonov črncev se udeležilo splošnega štrajka

JOHANNESBURG, J. Af. — Včeraj so južnoafriški črnki in nasprotniki apartheida po svetu obhajali 10. obletnico študentskih izgredov v črnski naselbini Soweto. Pretekli teden je južnoafriška vlada uvedla izredno stanje in pripravila od 1.000 do 2.000 vodilnih črncev in drugih oseb v želji, da bi preprečila velike demonstracije in tudi izgrede ob obletnici tako imenovane Sowetovske vstaje. Vlada je tudi zelo omejila delovanje tujih novinarjev v Južni Afriki, ki sedaj ne smejo poročati o demonstracijah, predvsem pa je prepovedano snemanje takih demonstracij oz. izgredov. V kolikor je mogoče sklepati po razpoložljivih poročilih, v Južni Afriki včeraj ni bilo kakih večjih izgredov zaradi strogega policijskega nadzorstva.

Najnovejše represalije južnoafriške vlade močno odmevajo v ZDA in Zahodni Evropi. Predsednik Reagan je ukrepe sicer zelo kritiziral, vendar še vedno nasprotuje novim gospodarskim sankcijam zoper Južno Afriko. Politični pritisk na Reagana, naj vendar zavzema odločnejše stališče zoper apartheidskemu sistemu, raste. Včeraj je bila demonstracija pred južnoafriškim poslaništvom v Washingtonu, ki se je udeležilo 600 oseb. Sen. Nancy Kassebaum, vplivna članica odbora za zunanje zadeve, je dejala včeraj, da je pripravljena podpirati zakonske osnutke, ki bi zahtevale gospodarske in politične sankcije zoper Južno Afriko. Doslej je bila Kassebaumova podpirala Reaganovo stališče. Opazovalci zveznega senata soglašajo, da se je razpoloženje do Južne Afrike res spremenilo in da bo Reagan prisiljen upoštevati to spremembo v oblikovanju svoje nadaljnje politike.

Reagan je osebno posredoval pri južnoafriškem predsedniku Pietru Bothi glede zadnjih represalij, vendar je Botha posredovanje ostro zavrnil. Trdovratno stališče Bothe in njegove vlade, menijo politični analitiki, bo olajšalo pot do splošno pričakovane spremembe Reaganove politike do sistema apartheida.

Gorbačov predlagal nove obsežne omejitve v strateški oborožitvi — Novo srečanje na vrhu z Reaganom je še možno

MOSKVA, ZSSR — Včeraj je sovjetski voditelj Mihail S. Gorbačov govoril na seji centralnega komiteja komunistične partije. Predlagal je, naj bi nobena od obeh vesil imela več kot 1.600 raket, bombnikov in »cruise« raket, na katerih pa naj ne bi bilo več kot 3.000 jedrskih bomb. Pentagon meni, da že danes ima ZSSR kar 2.832 kosov takega orožja z veliko več kot 8.000 jedrskih bomb. ZDA danes imajo 1.893 medcelinskih raket, bombnikov itd. Dalje, Gorbačov je predlagal podaljšanje za 15 let že veljavne pogodbe, ki protivi jedrsko orožje v vesolju.

O Reaganovem tako imenovani strateški obrambni iniciativi oz. »vojni zvezdi« je Gorbačov dejal, da bi raziskavanje ostalo v laboratoriju. Opazovalci sovjetske politike trdijo, da gre tu za spremembo v dosedanjem sovjetskem stališču. Doslej so Sovjeti namreč zavračali vsako možnost tudi za raziskave v zvezi z Reaganovim obrambnim načrtom. Reaganova administracija še ni uradno reagirala na govor Gorbačova.

Centralni komite bo danes zaključil dvodnevno zasedanje. Po vsej verjetnosti bo odobren nov 5-letni gospodarski načrt za

ZSSR. Posebnih kadrovskih sprememb ne pričakujejo, centralni komite bo pa najbrž podprl kampanjo zoper korupcije v sovjetski družbi. To kampanjo je začel Gorbačov in je z njo zelo idenitificiran. Odkritih je bilo več nezakonitih dejavnosti, v nekaterih primerih je bilo vpletenih več ducatov oseb, med njimi nekaj vplivnih funkcionarjev.

ZDA ne bodo diplomatsko priznale afganistanskih upornikov — Reagan sprejel predstavnike gverilcev v Beli hiši

WASHINGTON, D.C. — Včeraj je predsednik Reagan sprejel v Beli hiši skupino vodilnih afganistanskih upornikov. Afganistanci so prišli v Washington, da bi prosili za več ameriške gmoine in politične podpore za njih boj. Reagan jim je povedal, da zelo ceni njihovo nasprotovanje sovjetski zasedbi Afganistana, da pa razmere niso takšne, da bi upravičile formalno ameriško priznanje upornikov kot legitimni predstavniki afganistanskega naroda.

Burhanuddin Rabbani, ki predstavlja enega uporniških gibanj, je rekel, da imajo uporniki namen ustanoviti vlado v osvobojenih krajih Afganistana. Dejstvo je, je trdil, da uporniki kontrolirajo več kot 80 odstotkov vsega Afganistana, Sovjeti in njih marionetske enote pa ostalih 20 odstotkov.

— Kratke vesti —

Washington, D.C. — Vse kaže, da bo zvezni senat ta ali prihodnji teden odobril zakonski osnutek, ki predstavlja temeljito reformo zveznega davčnega sistema. Predstaviški dom je že sprejel zakonski osnutek o taki reformi, vendar se razlikuje od tistega, ki ga bo odobril senat. Zato bo potrebna konferenca predstavnikov obeh domov, ki bodo v skupnih pogajanjih izoblikovali zakonski osnutek, o katerem bosta ločeno glasovala oba doma. Če ga bosta odobrila, bo predložen predsedniku Reaganu za njegovo potrditev. Reagan je že dal vedeti, da je pripravljen reformo davčnega sistema podpreti.

Washington, D.C. — Določeni viri poročajo, da zahteva Libija denar ali druge koncesije za vrnitev trupla enega od dveh ameriških letalcev, ubitih, ko je 10. aprila letalo sestreljeno med napadom na Libijo. V teku so tajna pogajanja, posreduje pri tem Belgija.

Beirut, Libanon — Na obisku v Libanonu je newyorški kardinal John O'Connor. Srečal se je s predstavniki raznih krščanskih skupin, včeraj pa se je srečal v muslimanskem vzhodnem Bejrutu s verskim voditeljem sunni muslimanskega sekta. Kardinal O'Connor bi rad prišel v stik s tistimi, ki zadržujejo ameriške talce, vendar se mu ni uspelo. S seboj ima pisma za talce od njih svojcev, ki bi jih tudi rad osebno izročil. Nič ne kaže, da bo kardinal uspel.

Pariz, Fra. — Na obisku v Franciji je kitajski voditelj Hu Jao-bang. Sprejel ga je predsednik Francois Mitterand. Državnika sta govorila o pospeševanju trgovinskih, političnih in kulturnih stikov. Hu je že obiskal Anglijo in Zah. Nemčijo.

Berlin — Vzhodnemške oblasti so začele izdajati posebne izkaznice za diplomate, ki hočejo priti v Vzhodni Berlin. Zahodni diplomati so sprejeli nove izkaznice, vendar še vedno ni dokončno rešena vzhodnonemška zahteva, da bi morali diplomati imeti redne vizume.

Iz Clevelanda in okolice

Piknik—

Slovenška šola pri Mariji Vnebovzeti v Collinwoodu priredi piknik v nedeljo, 22. junija, na Slovenski pristani. Na razpolago bo kosilo, pa tudi razni prigrizki in seveda alkoholna pijača. Pridružite se in se povesele v lepi naravi ali hladnem bazenu!

Seja—

Ta četrtek, 19. junija, ob 1.30 popoldne, bo redna seja Kluba upokojencev na St. Clairju. Seja bo v prizidku SND na St. Clairju. Člani so vabljeni, da se seja udeležijo. Novi člani in članice vedno dobrodošli. Pridite!

Na počitnice gremo—

Čas poletnih počitnic pri AD je tu. Petkova AD bo redno izšla, potem pa bomo na počitnicah vse do petka, 4. julija, ko bo naš list zopet izšel. Ker je 4. julij državni praznik, Dan neodvisnosti, bo AD dejansko izšla že v četrtek, 3. julija in bo isti dan dostavljena na pošto.

Novi kaplan pri Sv. Vidu—

Po odhodu dosedanjega kaplana pri Sv. Vidu, č.g. John Kumšeta, k fari Sv. Marije v Painesvillu, je škofija sporočila, da je bil določen za njegovega naslednika č.g. Mark J. Peyton, ki je bil do zdaj v župniji Sv. Juda v Elyriji, Ohio.

V Slomškov sklad—

V Slomškov sklad sta darovali \$25 Milka Škorjanec iz Minnesote, v spomin pok. moža Jožeta Škorjanec, \$10 pa Jean Kurilich. Za darova se toplo zahvaljuje odbor Slomškovega sklada.

Novi grobovi

Wanda Leslie

Dne 13. junija je po dolgi boleznini umrla 76 let stara Wanda Leslie, živeča na Cherokee Ave., rojena Gozelanczyk, vdova po Eugene-u, mati Caroline Checovich, 3-krat stara mati, sestra Edwarda Gozlinja, Franka in Henryja Gordona (vsi že pok.). Pogreb bo iz Želetovega zavoda na E. 152 St. danes, v cerkev sv. Viljema dop. ob 9. in nato na pokopališče Vernih duš.

Sophie Johnson

Pretekli petek je umrla 89 let stara Sophie Johnson, prej živeča na Addison Rd., rojena v Clevelandu, sestra Alfreda, Mary Ward in Albine Metz. Pogreb bo iz Želetovega zavoda na E. 152 St. jutri, v sredo, v cerkev Marije Vnebovzete dop. ob 10. in od tam na Kalvarijo. Prijatelji in znanci se bodo lahko od pokojne poslovili v pogrebnem zavodu v sredo dop. med 8.30 in 9.30.

(Dalje na str. 7)

Poletni festival—

Svetovidski poletni festival bo 11., 12. in 13. julija. Poleg 24 dobitkov v denarju bo še več drugih nagrad, med njimi barvni televizor, stereo sistem, VCR in še kaj. Letos bo tudi umetniška razstava slovenskih umetnikov iz Velikega Clevelanda.

80-letnica—

Letos obhaja slovenska fara Marija Vnebovzeta na Holmes Ave. svojo 80-letnico. To pomembno obletnico bodo praznovali s posebnim banketom, ki bo 3. avgusta v Slovenskem domu na Holmes Ave. O tem bodo še poročali.

Starokrajjski festival—

Trgovci na E. 185 St. tudi letos priredijo svoj »Starokrajjski festival«, ki bo letos od srede do nedelje, 30. julija do 3. avgusta. Sodelovale bodo številne etnične skupine, polka ansambli, postavljene bodo številne stojnice itd. itd.

Piknik na ADZ letovišču—

V soboto, 21. junija, bo prvi piknik sezone na ADZ letovišču v Leroyu. Večerjo bodo delili med 4. in 6. pop., od 6. do 10. zv. bo igral Joey Tomsick orkester.

Posebna ugodnost—

Če ste stari nad 65 let ali invalidsko upokojeni, živite v Clevelandu, in vaš letni dohodek ne presega \$24.150 (za 4-člansko družino), lahko dobite denar za barvo, če boste barvali hišo v tem letu. Prošnjo je treba poslati na: Paint Refund Program, Dept. of Community Development, 601 Lakeside Ave., 3rd Floor, Cleveland, OH 44114. Formular, ki ga je treba izpolniti, vam bodo poslali po pošti, če boste poklicali mestno hišo in sicer 664-4086. Če bo vaša prošnja ugodno rešena, vas bodo o tem obvestili.

Če želite več informacij o tem programu, lahko pridete v župnišče Sv. Vida to ali naslednjo sredo od 9. do 11.30 dop. (v sobo za sestanke). Angela Bolha vam bo program pojasnila. Opozorimo pa vas, da morajo biti prošnje vložene že do 30. junija, torej ni časa za odlašanje. Če boste ali bi radi barvali svojo hišo letos, varčevali pa pri precejšnjih stroških za barvo, pozanimajte se za ta program — seveda, če izpolnite zgoraj navedene pogoje glede starosti in letnega dohodka.

VREME

Spremenljivo oblačno danes z najvišjo temperaturo okoli 63° F. Pretežno sončno jutri z najvišjo temperaturo okoli 70° F. V četrtek pretežno sončno z najvišjo temperaturo okoli 78° F.

AMERIŠKA DOMOVINA

6117 St. Clair Ave. - 431-0628 - Cleveland, OH 44103

AMERIŠKA DOMOVINA (USPS 024100)

James V. Debevec - Publisher, English editor
Dr. Rudolph M. Susel - Slovenian Editor

Ameriška Domovina Permanent Scroll of Distinguished Persons:
Rt. Rev. Msgr. Louis B. Baznik, Mike and Irma Telich, Frank J. Lausche

NAROČNINA:

Združene države:

\$33 na leto; \$18 za 6 mesecev; \$15 za 3 mesece

Kanada:

\$42 na leto; \$27 za 6 mesecev; \$17 za 3 mesece

Dežele izven ZDA in Kanade:

\$45 na leto; za petkovo izdajo \$25

Petkova AD (letna): ZDA: \$18; Kanada: \$22;

Dežele izven ZDA in Kanade: \$25

SUBSCRIPTION RATES

United States:

\$33.00 - year; \$18.00 - 6 mos.; \$15.00 - 3 mos.

Canada:

\$42.00 - year; \$27.00 - 6 mos.; \$17.00 - 3 mos.

Foreign:

\$45.00 per year; \$25 per year Fridays only

Fridays: U.S.: - \$18.00 - year; Canada: \$22.00 - year

Second Class Postage Paid at Cleveland, Ohio
POSTMASTER: Send address change to American Home
6117 St. Clair Ave., Cleveland, OH 44103
Published every Tuesday and Friday except the first 2 weeks in July and the week after Christmas.

No. 48 Tuesday, June 17, 1986

Njih čast in naše poslanstvo

Ob tragičnih spominih na genocid domobranske vojske, s katerim so slovenski komunisti hoteli dokončno utrditi svojo revolucijo, stopajo pred nas tudi nepregledne vrste mož in žena, deklet in fantov, ki so postali že leta prej neoborožene žrtve komunističnega terorja.

Ni bilo še domobrancev, niti »vaških straž«, ko so komunisti že pričeli prelivati slovensko kri.

Poboji zavednih in svobodoljubnih Slovencev, vernih laikov in duhovnikov, so bili na dnevnem redu, dokler ni čut za samoobrambo priklinal v življenje »legij« in »vaških straž«. Komunistična vlada v domovini opravičuje še danes svoje takratno nasilje nad rojaki z »osvobodilnim bojem«, umore celih družin pa s kleveto »izdajalstva«.

Mi vemo, da ni bilo tako. Vemo, da je slovenska zemlja tada pila mučeniško kri svojih zvestih sinov in hčera. Tisk, ki služi v domovini že nad 40 let njim, ki so to kri prelivali in revolucijo zanetili, pa še vedno vztraja pri potvarjanju resnice.

Mi vemo, da je KP ukazala med vojno in revolucijo likvidacijo političnih in idejnih nasprotnikov — ne izdajalcev. Vendar kako malo jih je, ki se upajo, izven politične emigracije, glasno dvomiti nad sistematično lažjo sedanjih oblastnikov v domovini.

Mi vemo, da smo bili prisiljeni v obrambo, ne le življenj, temveč tudi bodoče kulturne, verske in politične svobode. Zavedali smo se, da komunizem, prav kakor nacizem in fašizem, ne spoštuje osebnih moralnih in narodnih vrednot ter da so vsi trije slovenstvu sovražni. A kako redki so, celo med našimi prijatelji na slovenskih tleh, ki se upajo še danes to javno priznati!

Mi vemo, da so naši bratje in sestre, očetje in matere, dedje in babice tvegali življenje, prostost in vse, kar so imeli, ker je Cerkev jasno pokazala na strašne posledice komunizma, ki so se nad našim narodom žal uresničile. Kljub temu je celo med tistimi, ki sedanjega režima v domovini ne odobravajo več, zelo malo tistih, ki bi nas razumeli.

Mi vemo, da sta se v srcih naših soborcev, vaških stražarjev, četnikov in domobrancev ter vsega protikomunističnega ljudstva, zlivala ideala slovenstva in krščanstva. Toda če novi rod v domovini tega ne verjame, je deloma tudi naša krivda. Nismo izrabili vsake priložnosti, da bi pričali resnico.

Bili smo rešeni in obvarovani smrti. Na nas in na naših potomcih je, da ohranimo čast in dobro ime slovenskih mučencev ter padlih junakov. Dolžni pa smo tudi pogumno širiti med našim narodom smisel za velike slovenske in božje vrednote, katerim so oni nekoč posvetili in darovali življenja.

Nepoučenost pa tudi nekoč brezbriznost rojakov v domovini in med nami je znak našega nedopolnjenega poslanstva. Izročilo, da so bile množice komunističnih žrtev zveste Bogu in narodu, naj se širi iz svobodnega sveta po očetih in materah, sinovih in hčerah, vnukih in vnukinjah, od srca do srca, dokler ne bo resnica zmagala nad lažjo.

Ko mislimo na žrtve komunizma v Sloveniji, nas ne prevzema sovraštvo nad brati, ki so zakrivali njih smrt. Težko nam

Drobtinice, sladke in žaltave

CLEVELAND, O. - Malo manj kot pol milijona ljudi — štejem tudi ženske — pozna naša dva slavljena, g. **John in ga. Mary Petrič**, zgleden zakonski par, ki sta minulo nedeljo, 15. junija, pred oltarjem v cerkvi Marije Vnebovzete, po petdesetih srečno preživetih zakonskih letih, ponovno pred Bogom si obljubila zvestobo za celo to stoletje in še deset let povrh.

Štejem se njima za prijatelja, zato bom nekaj »sladkih drobtinic« nadrobil temu Johnu in njegovi blagi ženi.

Poblize sva se z Johnom spoznala že pred leti na romanju v Lemont. Zgovoren kot je, in kot se poda njegovemu brivskemu poklicu, mi je takrat pravil o svojem zanimivem življenjskem doživetju. Tam, pri tistih besedah, ko mi je pravil, da je bil rojen 30. novembra 1910 za oltarjem sv. Vida, sem pa jaz zmajal z glavo in mu rekel: »Vidim, da si šaljav človek, rad se norčuješ in briješ norce, ali tega, da si bil rojen za oltarjem sv. Vida, tega pa ne verjamem.«

John se je hitro znašel. »Res včasih brijem tudi norce — kar pridi v mojo brivnico na E. 185. cesti pa ti bom z leseno britvijo odpihnil tistih nekaj ducatov dlak. Resnica pa je, kar sem rekel — rodil sem se za oltarjem sv. Vida. Ampak stvar je ta. Tam, kjer je danes v novi cerkvi oltar sv. Vida, je bila tisti čas majhna hiša in v tisti hiši me je moja mati, ko sem pridiral na ta svet, prestregla, v plenice povila pa v zibel položila.«

V takratni stari cerkvi sv. Vida je duhovni gospod kričnemu fantku izpral izvirni greh in ga v krstno knjigo zapisal z imenom John — ima pa vse tiste lepe lastnosti, da bi v drugem primeru prav lahko bil »kranjski Janez«.

Kot štiriletni deček je šel s starši domov v vas Hudi konec, ki je pod zvonom sv. Gregorija. Tam je revček, otrok služil pastirje in hlapčiča — 16-letni fant pa je dal slovo kislemu zelju, močniku, in pokazal Hudemu koncu hrbet ter jo primahal nazaj v naš Cleveland. Mladoletniku mu je nekaj časa napak hodilo pri iskanju dela, poprijemal je tu in tam, po srečnem naključju pa se je po nekaj ur dnevno zaposlil pri nekem brivcu, kjer se je navadil striženja in britja tako poklicno, da je pozneje vodil svojo brivnico polnih 33 let. Poleg svojega dela v brivnici je dolga leta delal tudi v tovarni.

Še danes se srečno smeje, ko pripoveduje, kako se je v to-

John in Mary Petrič

varni spoznal z go. Antonijo Novak in po njej z njeno hčerko, sedanjo njegovo ženo. Mary Petrič je tudi zagledala svetlobo dneva tukaj v Clevelandu, pa je otroška leta preživela prav tako v domovini staršev. Ko je John začel praviti Mary kako nazarensko mu je toplo pri srcu, kadar jo le vidi, je vso zadevo krepko podprla tudi mati rekoč: »Le vzemi ga, Mary. Takih fantov se malo rodi. Kako delaven in varčen je, družaben in vedno z nasmejanim obrazom.« In tako je mati (ga. Novak) ugladila pot, da je hčerka, kot mehka tepka z drevesa, padla Johnu v naročje. Kakopak! Poročila sta se leta 1936, njun zakon pa je bil požegnan s šestimi zdravimi otroci, saj so se njima rodili 3 fantje in 3 dekleta. Starejši sin John je kot major padel v vietnamski vojni.

Novakova, starša Petričeve Mary, sta v zakonu dobila dve hčerki. Oče, Tone Novak, je umrl že pred petnajstimi leti, mati Antonija pa je vsa srečna v svojih 93 letih mladosti prisostvovala hčerkinu zlati poroki.

Ženo Mary sem vprašal, kaj bi storila, če bi čas potisnili 50 let nazaj in bi zopet prišel John Petrič, tak, kakršen je, praviti o ljubezni in poroki?

»Z veseljem kakor takrat bi v zakon z njim privolila. Je bilo dosti srečnih let — Bogu hvala — pa tudi prilike, da sem si nebesa služila. Kateri zakon pa je brez težav?« mi je odgovorila.

Prav tako nekako sem vprašal Johna. »Prav nobene druge bi si ne želel bolj kot to, ki jo imam. Jaz sem včasih malo sitnaril — ona pa je oblake razpodila pred nočjo — tako, da nisem nikoli v garaži spal.«

je tudi zanje. Spominjamo se jih v molitvi in prosimo Boga za njih spreobrnjenje. Nova doba slovenskega krščanstva ne more in ne sme biti doba »pobeljenih grobov«, temveč skupnega spoštovanja in počastitve njih, ki so umirali zvesti veri, narodu in svoji vesti.

Dolžni smo izkazovati čast slovenskim žrtvam komunizma s tem, da smo tudi mi zvesti svojemu poslanstvu, ki ga imamo med narodom, iz katerega nas je obudil Stvarnik.

Marko Kremžar
Duhovno življenje
(junij 1986)

Petričevo ženo sem vprašal: »Bo samo zahvalna maša ali tudi ponovitev poroke?«

»Jaz sama ne vem prav, ker otroci vse to pripravljajo,« mi je povedala. »Mislim, če že skupaj pridemo, naj bi bila še poroka. Saj Johnu popolnoma zaupam, ali nekatere babnice so tečne, John pa tudi ni svetnik, zato bi bilo prav, če bi bila ponovitev poroke.«

Zahvalna sv. maša in poroka!

Naj bo zapisano. Na nedeljo, 15. junija, ob 12. uri so v cerkvi Marije Vnebovzete prve klopi zasedli: zlatoporočenca John in Mary Petrič, otroci z vnuki, nevestina mati ga. Antonija Novak, bratje in sestre, sorodniki, in veliko številno prijateljev.

Pristopil je k oltarju naš č. g. župnik Viktor Tomc, v spremstvu še petih duhovnih sobratov. Na koro je lepo prepeval domač zbor, pod vodstvom organista Rudija Kneza. Vse je lepo, veličastno poteklo, kot navadno ob takih prilikah.

Po opravljenem cerkvenem opravilu smo jo povabljeni mahnil v Slovenski dom na Holmes Ave. na poročno gostijo. Ga. Julka Zalar je poskrbela, da so se mize šibile od dobrot, ki smo jih pospravljali z velikimi žlicami.

Osebo smo zlatoporočenca čestitali in slišali o tem, kako sta poleg skrbi za dobro katoliško vzgojo svojih otrok, se John in Mary Petrič udeleževala še v številnih versko slovenskih in angleških dobrodelnih organizacijah. Ne da se naštet, koliko lasnatih glav je John za prazen »nič« očistil, in kolikokrat je v žep posegal in bil mnogim društvom in posameznikom pravi Miklavž. Vse to ve samo Bog, ki mu bo tudi dober plačnik. Marsičesa pa bi John ne zmoget, če mu ne bi bila ob strani njegova dobra žena Mary.

Iskrene čestitke jubilentoma od vseh domačih, sorodnikov in prijateljev in tudi od »drobtinčarja«! Daj Bog zlatoporočencema še dolga vrsta srečnih, zdravih let.

J. P.

**Ha-Hec-Hi-
Ho-Humor!**

**Skuhal
ali pogrel** **MECAN**

Osem zanesljivih znakov, da boš kmalu — ali si že — srečal Izakovega očeta

1. Ko vidiš, da se žena zvečer nekam odpravlja, je sploh ne vprašaš, kam gre, da le tebi ni treba iti z njo.
2. Vse kar lastuješ je plačano. Končno si lahko privoščiš vse tisto, za kar ti ni nič več mar.
3. Luči ugašaš iz ekonomskih razlogov, ne iz romantičnih.
4. Ne spiš več »kot otrok«. Včasih zvečer ne moreš zaspati, včasih se zbudiš sredi noči, ali pa zjutraj veliko zgodaj vstajaš. Le med kakim važnim govorom, ali lepim programom na TV te navadno »zmanjka«.
5. Ves denar, ki si ga vsa ta leta prihranil za višjo izobrazbo svojih otrok, zadostuje komaj za prvi semester.
6. Ko kaj bereš brez očal kmalu spoznaš, da roka, s katero držiš knjigo ali časopis, ni dovolj dolga.
7. Počutiš se kot štiri leta stara baterija z 36-mesečno garancijo. Tudi če zaenkrat še vžge, te vseeno začanja skrbeti.
8. Ješ skoraj nič, ampak rediš se vseeno.

»Kdaj ste bili rojeni?« je vprašal sodnik jetnika. Ker pa mu ta ni nič odgovoril, je postal sodnik precej nejevoljen.

»Vprašam, kdaj ste bili rojeni? Kdaj imate rojstni dan?«
»Kaj me sprašujete za moj rojstni dan, saj vem, da mi ne boste nič kupili.«

»Lahko bi šel na banko in vzel ven denar.«

»Zakaj pa ne gres?«

»Ker se bojim, da bi me dobili.«

»Nekoč sem živel na vodi celi mesec.«

»Kdaj pa?«

»Ko sem šel z ladjo v Avstralijo.«

»Petindvajset let sva bila poročena, ko je mož umrl,« je zaupala žalostna vdova psihiatru in potočila debelo solzo.
»In vsa ta leta se nisva tudi enkrat sporekla.«

»Neverjetno!« je začuden psihiater. »Kako ste pa to dosegli, gospa?«

»Tehtala sem svojih 40 funtov več kot on, — pa tudi drugače je bil strahopetnež.«

»No man ever touched your heart, young lady!«

»Well, it's the only thing they didn't!«

»Ti, stari, pojutrišnjem je najina srebrna poroka. Ali ne bi enega pujska spekla?«

»Zakaj? Saj žival ni kriva, da sem te vzel pred 25. leti.«

Prodal sem rabljeno kolo in sem bil kar zadovoljen, dokler nisem zvedel, da bom moral plačati \$9.59 davka. Ko sem se pritožil na davčnem uradu, sem prejel naslednji odgovor:

»Vlada rabi denar, ker mora skrbeti za vojsko in mornarico. Plačati mora tudi senatorje in kongresnike. Zadnje čase postajajo Sovjeti vse bolj bojevitni in celo Kadafi grozi Ameriki. V slučaju vojne, bo vlada rabila vsak cent...«

»Hej, še sreča, da sem prodal tisto kolo!«

It's bad manners to dip your bread in gravy...but it's good taste.

Grdina Pogrebni Zavod

17010 Lake Shore Blvd. 531-6300

1053 E. 62. cesta 431-2088

— V družinski lasti že 82 let. —

OB PRAZNIKU BREZJANSKE MARIJE — praznik slovenske krščanske preteklosti

Slovenska udeležba na 41. Mednarodnem evharističnem kongresu v Filadelfiji, pred desetimi leti, se je začela v Washingtonu. V Marijini in Cirilovi hiši smo slenili roke in rekli: V Filadelfijo gremo. — Bilá je nedelja, biló je po maši v tej kapeli, in v ponedeljek je bil zadnji dan za prijavo naše udeležbe. Zato je tudi seme kongresne obljube začelo kliti v tem mestu.

Prosimo, da bo ostala slovenska obljuba, ki smo jo sprejeli v mestu bratske ljubezni in v zibelki Amerike, vez med verujočimi rojaki vsega sveta, vseh rodov in vseh časov.

Zahvalimo se Brezjanski, kraljici mirú in sklenjenih rok, ki smo jo vpletli kot simbol slovenskih Marij v našo narodno vezenino, in v katero so upali, ki so kovali in sprejeli besedilo obljube.

Bil je običaj, da so v velikih vojnah na Božično noč odložili orožje. Sklenimo roké ta večer, to noč, kjerkoli smo, Naredimo vsaj križ in zahvalimo se Stvarniku, da nam je dal lepo zemljo, lep jezik, lepe pesmi, pridne roké in lepe misli. Naj nas poveže tisto, kar je večnega v nas.

Ta večer, to noč se prižigajo in ugašajo slovenske luči krog sveta. Ne bomo tajili, da je v tem kar precej čustvenega. Pa saj smo taki.

Včeraj zvečer, po litanijah v cerkvi Svetega Cirila v New Yorku, sem prižgal sveče pred petimi Marijami. Pred prvo, Bellehemske, iz leta 1715, v svili in zlatu; pred drugo, renesančno, ki jo je prinesel moj ded iz Italije pred več kot sto leti; pred tretjo, Goršetovo Vnebovzeto, ki se ločuje od svetá v trzavosti nebeškega magneta; pred četrto, ubogo Marijo brez rok, iz izpranega lesa pa z velikimi očmi, iz bogvekatere božjepotne kapele, staro morda tisoč let. Pred peto Toneta Kralja, klesano iz kamna, ob kateri so se ustavljali pogrebi v predvojni Ljubljani. Krog glave sem ji položil babičino pentljo. Bel obraz je bil astralen, prav nič zemeljski, kot od nekdanj in za vse čase.

Kaj je res, da smo ta večer in to noč vsi romali domov, da je venec naših romarskih luči svetil po vseh celinah sveta? To ni bil le privid, takó je bilo in takó naj ostane.

(Govoril Simon Kregar 24. maja v slovenski kapeli Brezmadežne v Narodnem svetišču v Washingtonu)

Philadelphia je mesto na ameriškem vzhodu in razumljivo je, da so se naši rojaki, ki živijo na ameriškem vzhodu, lahko udeležili kongresa v večjem številu. Obljuba iz Filadelfije je bila zato tudi med nami bolj poznana in zanimanje zanjo večje, a ne morda največje. Ave Maria je domala v vsaki letošnji številki opominjala na Marijin praznik 24. maja; nekaj spodbud pa je prišlo od nas. Največja in najmočnejša spodbuda pa je prišla od slovenskega metropolita in ljubljanskega nadškofa dr. Alojzija Šuštarja.

Slovenske naselbine na vzhodu niso niti številne niti številčno močne. Tako smo omejeni le na New York in na ne ravno od njega oddaljeni Fairfield v državi Connecticut in pa Washington z okolico, kjer živi razmeroma majhna skupina Slovencev.

Slovinci v New Yorku tvorijo farno občestvo s sedemdeset let staro farno cerkvijo sv. Cirila. Prav tako imajo Slovenci v Fairfieldu svojo faro s cerkvijo sv. Križa. Ker sta obe naselbini razmeroma blizu druga od druge, se dostikrat strneta v eno močnejšo enoto, da podata močnejši in bolj viden izraz slovenskega življa. Za počastitev Marije ob njenem prazniku pa je vsaka teh dveh skupin proslavila praznik in izpolnila philadelphijsko obljubo ločeno in na svoj način. Kar je bilo obema skupno, so bile pete litanije Matere Božje.

Da zadostijo kongresni obljubi, so se newyorški Slovenci zbrali pri Sv. Cirilu na večer pred praznikom, v petek, 23. maja. Kongresno obljubo sta prebrala izpred oltarja Andrej in Inge Župančič. Helka Puc je prebrala Cankarjevo Mati, domovina, Bog. Pete Lavretanske litanije sta vodila p. Robert Mazovec, župnik pri Sv. Cirilu, in Alojzij Jenko. Po obredu so se zbrali rojaki v

cerkveni dvorani. Tam so pripravile žene in dekleta okusno večerjo slovenskih narodnih jedi.

Washingtonska skupina je praznovala Marijin god in praznik slovenske dediščine v soboto, 24. maja. Tukajšnji Slovenci so se zbrali v lepem številu v slovenski kapeli v ameriškem Narodnem svetišču Brezmadežnega Spočetja. Lepo zapeta pesem, Marijina in narodna, nas je povezala z Brezjami in vso slovensko zemljo. Slomškova »Glejte, že sonce zahaja« pa je bila tudi na čast Slomšku, ki ima svoje vidno mesto v kapeli sami, Slomšku, ki je zavestno preobraževal slovensko narodno dušo na pot krščanstva in slovenske krščanske omike.

Spomnili pa smo se tudi umrlih graditeljev tega lepega spomenika slovenske prisotnosti v Ameriki, ki so sestavljali »Sklad za Slovensko kapelo« ali pa so bili člani podružničnih odborov. V njihov spomin je nežno vzvalovila edinstvena slovenska žalostinka »Gozdič je že zelen«.

Nadškof Šuštar je prav na spodbudo philadelphijske obljube imenoval vigilijo godu Brezjanske Marije »Večer slovenske krščanske preteklosti« in povedal svojo željo, da bi se Slovenci povsod ta večer združili z mislimi in počastitvijo na slovensko preteklost. On sam pa je v ta namen maševal v ljubljanski frančiškanski cerkvi. To sporočilo nam je dalo

poseben poudarek in tudi občutek zadovoljstva, ker smo se v resnici zavedli, da se »v tistem času prižigajo lučke na čast Brezjanski Mariji povsod, kjerkoli Slovenci žive in jim je mar slovenskega krščanskega izročila«.

Kaj je slovensko krščansko izročilo? Na kratko bi mogli reči, da je slovensko krščansko izročilo 1200 let krščanstva in vse, kar nam je teh dvanajst sto let prineslo: naše pojmovanje življenja, pojmovanje naroda in pojmovanje kulture, ustalitev in upodabljanje naših navad in naše zunanosti — niz izročil, ki so povezale pesniško obliko slovenskega krsta, upodobljenega v Prešernovem »Krstu pri Savici« in Cankarjevi »Četrtri postaji«. Le s tem smo podčrtali pomen krščanstva v slovenski narodni biti in prenekatere oblike slovenskih navad in njihov prehod v slovenska naselja v Ameriki.

Po domače zmljena »Zdrava Marija« in mogočno zapeta »Marija skoz' življenje« je naše srečanje zaključila; še prej pa smo ob prižgani sveči na lepo okrašenem oltarju Brezjanske Marije obljubili, da bomo našo krščansko dediščino ne le ohranjali, marveč tudi krepili.

Washingtonu najbližja slovenska naselbina je v mestu Steelton, v državi Pennsylvania. Slovenci v Steeltonu so se priselili največ iz Bele krajine (dalje na str. 4)

Zbor Slovenska pesem prireja piknik v nedeljo, 13. julija, v St. Joseph parku, Theodore & Raynor Streets, Joliet, Ill.

Igral bo Ron Kramer orkester

Piknik se bo začel ob 12. uri opoldne.

Vljudno vabljeni od blizu in daleč!

Stoletnica rojstva Edvarda Rusjana

(Neki dr. Gabrijel Devetak, ki živi v Novi Gorici, je v sobotni prilogi ljubljanskega »Dela« objavil članek o Edvardu Rusjanu, prvega slovenskega letalca, in sicer ob priliki 100. obletnice Rusjanovega rojstva, ki je bilo 6. junija t.l. Ker bo članek zanimiv tudi za mnoge naše bralce, predvsem Primorce, ga posredujem v celoti. Ur.)

Leto 1986 poteka v znamenju stoletnice rojstva prvega jugoslovanskega in slovenskega letalca in izumitelja Edvarda Rusjana. Zadnja leta dobiva svet številne znanstvene in tehnične vrhunske dosežke, vsako leto testirajo nova letala, vesoljske ladje, najrazličnejše rakete, satelite in opremo. Toda atrakcija, ki jo je pripravil za Slovence in Jugoslovane naš rojak v začetku tega stoletja, je bila verjetno večja. Z lastnim letalom je poletel v višave.

Edvard Rusjan se je rodil 6. junija 1886 v Trstu. Oče je bil Slovenec, mati pa Furlanka. Še ko je bil mlad deček, se je družina preselila v Renče, kasneje pa v Gorico (v sosednjo Itajjo), tam je končal meščansko šolo. Starši so imeli obrtno

Karmeličanke na Sori

FOWLER, Kansas - Od 21. aprila naprej sem prejel sledeče darove za Karmeličanke:

N.N., Kalif. \$500; N.N., župnija sv. Vida, Cleveland, O. \$50; Frank Urankar, Richmond Hts., O. \$50; F.M., Euclid, O. \$50; John in Angela Zapušek, Cleveland, O. \$100; Cecilija Feguš, Cleveland, O. \$25; N.N., Conn. \$5; Tone Gaber, Chicago, Ill. \$50; Frank Mejač, Milwaukee, Wis. \$100; Mary Kebe, Kanada, \$50 kan.; Cecilia Remec, Greenwich, Conn. \$50; Mary Ann Mlinar, Cleveland, O. \$100; N.N., Kansas, \$100.

Prisrčna zahvala vsem dobrotnikom!

Kot sem že objavil, je bil samostan zelo sloveso blagoslovljen. Sedaj vse sestre žive v samostanu in so silno vesele. Šele sedaj popolnoma razumemo, kako velika pomoč so bili pri zidanju njihovega samostana naši darovi, in zato še toliko bolj molijo za nas in naše namene. Seveda imajo še dolgove in je še precej stvari zunaj samostana, ki se morajo urediti. Vsak vaš dar bom hvaležno sprejel in jim ga takoj odpisal.

Fr. John Lavrih
P.O. Box 38
Fowler Kansas 67844

delavnico, zato je bil Edvard že v mladih letih spreten za najrazličnejša obrtniška dela, zlasti v sodarstvu in mizarstvu. Toda tako vsakdanje delo ga ni v celoti zadovoljilo. Obiskoval je še večerno trgovsko šolo.

Med športi ga je veselilo predvsem kolesarstvo, tako da je navezal stike z izkušenimi dirkači in je veliko prekolesaril. Tekmoval je tudi na daljših progah, na primer do Zagreba, Celovca in tudi v notranjost Italije.

Na dirkah se ni spoznal samo s tekmovalci, temveč tudi s številnimi strokovnjaki. Od njih se je naučil mnogo novega, tudi o motorjih in razvoju letalstva, ki se je takrat v prvih letih tega stoletja že prebujalo in razvijalo.

Čeprav ni bilo potrebne literature niti razvitega informacijskega sistema, se je mladi Rusjan na najrazličnejše načine dokopal do prvih informacij o jadralnem letalstvu, prvih motornih poletih v letu 1903 in podobnem. Njegov življenjski cilj je bil, da bi se z lastnim letalom dvignil nad zemljo in poletel.

Ta misel in želja sta ga stalno preganjali, tako da je vsak prosti trenutek posvetil študiju, najprej je delal modele, zatem pa je že v začetku leta 1909 izdelal po lastni zamisli letalo v pravi velikosti. Pri svojem delu se je ubadal predvsem s finančnimi težavami.

Prvo njegovo priznanje je dobil, ko je italijanska revija *Gazetta dello sport* v Milanu sredi leta 1909 opisala Rusjanovo konstrukcijo letala. Tako je njegovo ime prišlo v strokovni svet letalstva. Od takrat dalje je bil še bolj aktiven, spremljal je letalske prireditve po Evropi. Velik navdih za ustvarjalno delo je dobival prav na letalskih mitingih, kjer je spoznaval strokovnjake letalskega sveta.

Slovenskemu piscu Zlatku Bisailu moramo biti hvaležni, da je zbral številne podatke o delu in življenju našega prvega letalca in jih objavil v knjigi Edvard Rusjan (95 strani, Mladinska knjiga, 1958).

Njegovemu spominu sta se oddolžili tudi občini Nova Go-

rica in Letalska zveza Jugoslavije, ko sta mu leta 1960 postavili spomenik na najlepšem mestu Gorice. Tudi filatelisti Novogoriškega filatelističnega društva so podprli predlog za izdajo posebne priložnostne poštne znamke v počastitev stote obletnice rojstva in 75. obletnice smrti prvega slovenskega in jugoslovanskega letalca. Krajevne skupnosti na Primorskem pripravljajo, nekatere pa so že pripravile nekaj prireditev o ustvarjalnem opusu našega znamenitega letalca, zlasti tam, kjer je živel, delal in ustvarjal, med drugim tudi v Mirnu pri Gorici.

Zgradil dve letali

Pri delu je Edvardu Rusjanu pomagal predvsem njegov starejši brat. Prvo letalo sta krstila za Eda 1. Težko je bilo okoli 250 kg. Sredi novembra 1909 sta brata Rusjan kar doma na dvorišču preizkusila prvo letalo.

Konec novembra 1909 je bilo letalo pripravljeno za polet in 29. novembra je doseglo višino okoli 12 m ter letelo okoli 500 m daleč na Malih Rojicah pri Novi Gorici. Srednjo hitrost letala so ocenili na 50 do 60 km/h.

To je bil pomemben dogodek ne samo za Edvarda Rusjana, temveč za ves slovenski narod. Takrat si mladi Edvard ni niti predstavljal, kakšen uspeh je dosegel in da bo zapiisan v našo zgodovino.

Razumljivo, da je imel v nadaljevanju razvojnega dela težave, zlasti z nesrečo konec leta 1909, ko se mu je med poletom razbilo prvo letalo. To ga ni spravilo v obup, še bolj zagrizeno se je vrgel v izdelavo novih načrtov in je že januarja 1910 zgradil novo letalo Eda 2.

Preizkusil ga je na Velikih Rojajih pri Gorici, s čimer je nevede postal tudi ustanovitelj goriškega letališča, saj se je letalo Eda 2 prvo dvignilo na tem prostoru v zrak. Prav na

OB PRAZNIKU...

(Nadaljevanje s str. 3)

in si postavili lepo cerkev sv. Petra, ki je še danes farna cerkev mnogih. V cerkvi sv. Petra so na čast Brezjanske Marije imeli do srca segajoč primer, ko so med sv. mašo vsi in vsak pristopili k lepo okrašeni podobi Brezjanske Marije in je vsak zataknil rdeč ali bel nagelj na razirjeni okvir Marijine podobe.

Bilo je 150 nageljnov, neko 75 premalo. Prizor je bil ganljiv in župnik, po rodu Anglež iz Velike Britanije, je globoko začutil duha svojih faranov, duha, ki je narekoval in oblikoval slovensko krščansko dediščino. To venčanje je bilo vsekakor višek, vse druge priložnostne okolnosti in veselo petje po maši in petih litanijah Matere Božje pa so jasno in glasno pričale o čutenju naših rojakov, prvega, drugega ali tretjega rodu, da jim je misel na Brezjansko Marijo klic krščanskega izročila in slovenske zavesti.

Dr. Ciril Mejač

istem kraju so kasneje v letu 1910 sledili poleti avstrijskega pilota in končno je bilo tam zgrajeno tudi vojaško letališče takratne Avstrije.

Februarja in marca 1910 se je Edvard Rusjan pospešeno ukvarjal s pripravami in poleti njegovega drugega letala. Ko je zadnje nedeljo v marcu 1910 opravil še zadnje preizkuse pred velikim nastopom, se mu je zgodila nesreča in se mu je letalo nekoliko poškodovalo. Kljub temu pa sta z bratom tako rekoč čez noč izdelala nov propeler — eliso.

Kasneje je Edvard spoznal Mercépa. Sklenila sta, da bosta sodelovala, zlasti ker je bil Mercép finančno močnejši in je omogočil nabavo motorja za avion.

Ko se je Rusjan preselil v Zagreb, so se zanj odprle nove možnosti ustvarjalnega in razvojnega dela. Mercép je imel velikopotezne načrte in je tudi prispeval k razvoju jugoslovanskega letalstva.

Tako je bilo konec oktobra 1910 v Zagrebu izdelano novo letalo, katerega avtor je bil Edvard Rusjan. Zračni krst je bil sredi novembra 1910 v Zagrebu, javni nastop pa 26. decembra istega leta.

To je Zagrebčane izredno navdušilo, zlasti zato, ker česa takega še niso videli. Verjetno je prav v Zagrebu naš prvi letalec dobil največji aplavz in doživel največje zadovoljstvo, kar je odmevalo tudi v takratnih časopisih. To mu je tudi odprlo vrata v svet. Tako je zatem začel razmišljati o novih poletih in prikazih letalskih dosežkov v številnih evropskih mestih.

Smrto se ponesrečil v Beogradu 8. januarja 1911

Odločil se je najprej za Beograd. Tu se je 8. januarja 1911 smrtno ponesrečil. Čeprav so mu prijatelji odsvetovali polet zaradi premočnega vetra, jih ni poslušal. Prepričan je bil, da bo vzletel, poletel in pristal podobno kakor v Zagrebu, vendar mu sreča ni bila naklonjena.

Letalo je strmoglavilo na trdnjavsko obzidje v Beogradu in se raztreščilo na železniški prog ob Savi. Velika množica gledalcev in občudovalcev je takrat obnemela v upanju, da bo ostal živ. Vendar je naš prvi pionir slovenskega in jugoslovanskega letalstva izdihnil na poti v bolnico.

Beograd je žaloval za njim. Z najvišjimi častmi so ga pokopali na beograjskem pokopališču. V pogrebnem sprevo-

du so bili najvidnejši predstavniki mesta in države, društev in ustanov ter nepregledna množica.

S prerano smrtjo nismo izgubili samo letalskega izumitelja, temveč tudi heroja letalstva. Za njim ni žalovala samo Slovenija in Jugoslavija, temveč svetovna strokovna javnost. Zato je prav, da nam ostaneta Rusjanov lik in ime trajno v zavesti.

(Delo, 24.5.1986)

ISKRICE

Kdor prodaja komurkoli svoje prepričanje, kdor je pripravljen pisati za vsakega, da ga le redi, tak človek je vreden zaničevanje in reči se mu sme v lice, da je lopov.

J. Stritar

Nečesa pogrešam, vedno pogrešam, a česa? Po nečem se mi toži, vedno toži, a po čem?

J. Stritar

Narod, ki se ne trudi, da bi si ohranil čist jezik, je kakor človek, ki se ne umiva.

E. Lacaze

Zgodovina se ponavlja, in vsakokrat stane več.

H. Laxness

MALI OGLASI

Opravljam vsa zidarska in hišna dela. Dogovor brezplačen. Delo poceni. 562-4496 ali 881-4980. (46-51)

Office for Rent
Beachland Medical Bldg. E.
200 St. & Lake Shore Blvd.
Call John E. Lokar
evenings: 731-5515 (39-50)

FOR SALE

10+ beautiful acres with creek and partially wooded. Brakeman Rd. in Leroy, O. \$48,000. Call 946-9251. (47-54)

KVALITETNA POPRAVILA
Vseh vrst garažnih vrat, odpiralcev in radijskih kontrol. Popravljam tudi električno napeljavo in naprave.
Kličite 268-0100. (X)

Hiše barvamo zunaj in znotraj Tapeciramo (We wallpaper). Popravljamo in delamo nove kuhinje in kopalnice ter tudi druga zidarska in mizararska dela.

Lastnik TONY KRISTAVNIK
Pokličite 423-4444 ali 729-1023 (X)

"SLOVENIA RADIO PROGRAM"

HEARD COAST TO COAST
6 to 7 on Saturday evening E.S.T.
on N.B.N. Cable TV systems.

PAUL M. LAVRISHA
1004 Dillewood Rd.
Cleveland, Ohio 44119

Attention All Brides

The American Home Publishing Co. offers a complete line of Wedding Invitations and Accessories for the bride-to-be. Several books are available to choose from and all at a 20% discount for Ameriška Domovina subscribers.

Shop around and compare prices. You will agree the American Home offers the BEST IN QUALITY AND PRICES.

6117 St. Clair Ave.
Cleveland, OH 44103
Tel. 361-4088

Slovenske razglednice

Je tudi v Ljubljani v maju pomlad?

Zapuščene Žale in pozabljeno Navje

Na tromostovju sta se ustavila mladeniča in gledala na grajski stolp: jugoslovanska zastava vihra v pomladnem vetru; videti jo je po vsem starem delu mesta.

Je! Tudi v Ljubljani je v maju pomlad, prav vroči so ti dnevi — zastava se poigrava nad mestom. Ko so pred nekaj leti obnovili grajski stolp, so razobesili na vrhu ljubljansko mestno zastavo z zmajem. Potem se je občasno pojavljala tam slovenska zastava, zdaj pa že lep čas vihra jugoslovanska.

In ko smo že na tromostovju: maketa te Plečnikove mojstrovine je te dni razstavljena v pariškem centru Georges Pompidou. Pa ne le maketa tromostovja, tudi maketa ljubljanskih Žal — veličastnega portala ob vhodu na ljubljansko pokopališče. O teh Žalah je bilo premnogokaj napisanega, narisanega in poslikanega.

Ta Plečnikov portal danes ne služi več svojemu namenu, ker je vhod na pokopališče drugje. Tudi njegove kapelice, kjer so umrli ležali do pokopa, so opuščene; zgradili so nove, bunkerjem podobne prostorčke ob upepeljevalnici.

In tako žalostno razpadajo kapelice in portal in cela ureditev Plečnikovega »vrta slovesa«. Zapuščeno je vse skupaj (čeprav ni znano, zakaj; se mar res ne bi dalo ob novih uporabljati tudi starih Žal?). In če res tega več ne potrebujemo, je res treba, da so vrata polomljena, da streha pušča, da so odlomljeni žlebovi, da odpada omet, in da se bo vse skupaj sesedlo; ali je tega res treba? Razstavili so

Plečnikove Žale v »Pompidouju« — morebiti nas bodo zdaj Parižani spomnili na dolg do Plečnika...

Saj ne, da bi mislili, da je samo Plečnik v Ljubljani pozabljen! Pozabljeno je bilo tudi pokopališče Navje — končno zemeljsko bivališče velikih Slovencev; od Vodnika in Levstika naprej. Zdaj so ga za silo obnovili, pa so morali Ivan Mrak (tudi pozabljeni slovenski pisatelj), in še mnogi drugi, kar močno povzdigniti svoj glas, da se je na Navju premaknilo.

In potem se najde kdo, ki se čudi, kako da štirideset let po vojni še ni v Sloveniji skupnega spomenika slovenskim fantom, ki so padli v drugi svetovni vojni, na kateri koli strani že.

Ko še spomeniki utemeljiteljem slovenstva propadajo!

No ja: tudi Titu še niso v Ljubljani postavili spomenika...

Letošnji prvi maj v Ljubljani

Potem ko so Rusi le priznali, da je iz njihove atomske elektrarne začela uhajati radioaktivnost, so v Ljubljani še en dan čakali in šele nato objavili varnostna navodila pred radioaktivnim sevanjem. Že res: v sosednji Italiji so to storili še dan ali dva kasneje, vendar to nikogar ne opravičuje.

Vse prvomajske praznike so tako Ljubljančani preživeli doma; (»zadržujte se v zaprtih prostorih,« so opozarjali po radiu) in jedli kisló repo; (»ne jejte sveže zelenjave,« so svarili, »je radioaktivna!«).

Potem je »počilo« 3. maja (še vedno so bili prvomajski prazniki); zvedeli smo o vojaku, ki je 1. maja pobegnil iz

vojašnice, ukradel avtomatsko puško in 700 nabojev. Tistega jutra, kot smo po radiu slišali, je že tudi ustrelil dva inšpektorja milice, ki sta mu bila na sledi.

Potem je vsa Slovenija 3. in 4. maja vsako uro napenjala ušesa in poslušala, koga bo še ustrelil pobegli vojak in kolikšna je nevarnost radioaktivnega sevanja.

4. maja ob 15.05 so zatulile sirene. Ljudje so bili zbegani: grozi nam še hujša radioaktivnost ali pa je vojak s 700 naboji že čisto blizu. Nič takega!

V vso to prvomajsko dramatičnost in prav teatralno napetost so tulile sirene v spomin na šesto obletnico Titove smrti.

Ljudje pa čakali na vesti o vojaku in radioaktivnosti... Tak je bil začetek maja. Razburljiv, grozljiv, apokaliptičen — in nekoliko smešen tudi!

Proti gradnji atomskih central

Od revolucionarnih šestdesetih let je ostal le še bled spomin. Zadnje opaznejše demonstracije so bile v Ljubljani leta 1972, ko je 30 tisoč študentov korakalo po mestu in vpilo proti zatiralski avstrijski in italijanski politiki do slovenskega naroda v teh državah. Potem je prišlo obdobje 14-letnega miru. Po teh 14 letih je prišel letošnji april. (Ja, vmes, lani, so študentje bojkotirali plačevanje članarin v študentskih domovih, ni pa bilo večjih izgredivov).

Letošnjega aprila, ko je v Cankarjevem domu zasedal partijski kongres, se je po glavnih ljubljanskih ulicah razvila povorka demonstrantov, ki so pred Cankarjev dom prinesli gesla: »proti kasarniškem komunizmu«, »proti uničevanju rek« in podobno.

10. maja pa so se zbrali študentje in mladina v starem delu Ljubljane ter demonstriali proti uporabi atomske energije. Nihče ni napovedoval povork po mestu, a so se spontano razvile in policija ni uporabila sile.

Iz protestnega zborovanja so demonstranti poslali protestno izjavo slovenski, jugoslovanski in sovjetski vladi. Izjava je bila v glavnem naperjena proti politiki gradnje atomskih central.

V teh dneh se je zamenjala beograjska vlada in predsednik državnega predsedstva; ko so Grki začeli zavijati svoje viže o tem, da ni v Jugoslaviji niti Makedoncev niti Slovencev; ko ima »oblast« polne roke dela, torej! — v teh dneh se ni v tej državi našel pravnih, ki bi Evropski gospodarski skupnosti (EGS) lahko pojasnil, kakšne ukrepe je Jugoslavija sprejela proti radioaktivnemu žarčenju iz Černobila. Države EGS so zato menile, da je Jugoslavija neresen partner in so prepovedale uvoz hrane iz Jugoslavije. Pa

Odmev iz Joliet

JOLIET, Ill. - V mesecu maju sem bil klican s p. Blažem, našim predstojnikom, in p. Vendelinom v Slovenijo, da se udeležimo frančiškanskega kapitlja. Tako sem imel priložnost, da sem se zopet sestel z mariborskim škofom dr. Krambergerjem in pomožnim škofom Smejcem.

Med drugim, govorili smo tudi o Slomškovi zadevi. Oba škofa sta bila zelo zadovoljna, kako vsa zadeva poteka v Rimu. Kar sta nam priporočala, da bi morali več narediti kot smo doslej, je molitev, da se bolj priporočamo v molitvi Slomšku v svojih težavah, da dobimo čudeže.

»Kar mi sedaj potrebujemo, so čudeži,« je rekel škof Kramberger. Bog navadno prepusti, da se stvari iztečejo po naravni poti. V izrednih primerih pa vidimo, da Bog neposredno poseže vmes, in tako dovoli, da se kaj izteče v prid prosilca preko naravnih zakonov.

Bog naredi čudež, da nagradi živo vero prosilca; često pa tudi dovoli čudež, da pokaže svetost osebe, kateri se mi priporočamo. S tem, da Bog usliši naše prošnje na priprošnjo Slomška, nam Bog sam pokaže, da mu je ta oseba zelo blizu, da je sveta.

V dneh 28. in 29. junija bo zopet vseslovensko romanje v Lemont in istočasno romanje Slomškovega krožka iz Cleve-

ne da v Jugoslaviji ne bi sprejeli varstvenih ukrepov, le na vprašanje EGS se nikomur ni zdelo vredno odgovoriti.

Potem je pa nastal škandal! Pa zamere! Celo slovenski časniki v Italiji, tisti seveda, ki jih vzdržuje jugoslovanska vlada, so obtoževali Italijo, da se ni potegnila pri EGS za svojo sosedo Jugoslavijo, kakor je to storila Zah. Nemčija za vzhodno nemško državo. Pa Vzhodna Nemčija sploh nima sporazumov z EGS kot jih ima Jugoslavija.

In vendar ni šlo za krivdo Italije ali zasluge Zahodne Nemčije. EGS je pač dobro vedela, koliko se lahko zanese na Nemce (čeprav »z Vzhoda«) in koliko se je moč zanesti na Jugoslavijo. Gospodarska škoda je menda samo v desetih dneh prepovedi izvoza že dosegla 20 milijonov dolarjev. In kaj šele bo!

Jugoslovanska vlada je zdaj obtožila države EGS, da hočejo s tem, ko uvrščajo Jugoslavijo med radioaktivno onesnažene, uničiti jugoslovanski turizem... Jih že imamo, krivce seveda! Za neuspeh turizma bo letos kriva EGS.

Medtem se veselo pripravljamo na kongres jugoslovanskih komunistov, ki bo konec junija v Beogradu. V Ljubljani so medtem imeli že drugo sejo centralnega komiteja, od slovenskega kongresa sem. Jože Smole, bodoči predsednik republiške Socialistične zveze, se je na tej seji zavzel tudi za varstvo okolja. Tudi o

landa. Tu bo spet prilika, da znova poživimo svoje navdušenje za škofa Slomška. Ob tej priliki bo skupen sestanek v Lemontu čikaškega in clevelandskega krožka.

Prezreti ne bi smeli drugega datuma, ki je sicer že minil. Mislim na nedeljo, 15. junija, ko sta John in Mary Petrič obhajala zlato obletnico poroke. John je znan ne samo v Clevelandu, ampak po čikaški okolici kot vnet delavec za Slomškovo zadevo. Johnu in Mary čestitamo k temu jubileju; naj njima Bog podeli na priprošnjo Slomška še mnogo let v dobrem zdravju in veselju.

Kot je že mnogim znano, župnik pri Sv. Štefanu v Chicagu, p. Vendelin Špendov, je bil imenovan kot hišni predstojnik - gvardijan v Lemontu. Njegovo mesto bo prevzel p. Tadej Trpin, ki je do sedaj župnikoval pri Sv. Jožefu v Jolietu. Za župnika pri Sv. Jožefu pa je bil postavljen spodaj podpisani.

Dne 5. junija smo končali šolsko leto. Vsi otroci so se zbrali v cerkvi k sv. maši, kjer jim je naš župnik p. Tadej dal »zadnja navodila« za poletje. Sedaj je vse tiho okoli šole. Le glas ljudi, ki čistijo šole, se sliši po šolskih prostorih. Naša molitev v teh mesecih je za našo mladino; naj jo Bog varuje!

P. Atanazij

tem, méni, bi bilo treba razpravljati na partijskem kongresu, in to isti Jože Smole, ki je še pred nekaj meseci tako napadel vse zahteve varstvenikov okolja, češ da so prevratniške. Končno se zdi, da študentske demonstracije niso bile zaman.

Ob tej ugotovitvi pa še ena: Spontan ljudski glas ima moč! To je danes v Sloveniji in Jugoslaviji že mogoče reči. In če bi bili Slovenci zares organizirani! »Ljudskemu glasu« politiki prisluhnejo. Pa zakaj? Negotovi so, in v svoji nebogljenosti ne vedo ne kod ne kam. In kakšna demokratična sila bi bila v slovenski politiki zares enotna Slovenija; vsa Slovenija, seve, tudi tista »za oceani«.

Osma jugoslovanska vlada prevzela dolžnosti

Če ne omenjamo posebej, da je bil vse do leta 1963 Tito tudi predsednik vlade v Jugoslaviji in če ne omenjamo, da sta bila Hrvata Mika Špiljak in Milka Planinc skupaj šest let predsednika Zveznega izvršnega sveta (ZIS), in da je novi predsednik Branko Mikulić tudi Hrvat po narodnosti; če vse to torej zanemarimo — in če tudi zanemarimo podrobnost, da Slovenci v zvezni vladi nismo imeli, npr. zunanjega ministra že 35 let, pa da je bilo dveletno Ribičičevo »vladanje« veliko bolj v korist Srbom in drugim kot Slovincem, potem pač ne moremo s tem v zvezi česar koli že spreminjati.

(dalje na str. 6)

Dragi rojaki, potujete v Evropo?

Na pragu domovine, v središču stare Gorice na lepem drevoredu Corso Italija, vas pričakujemo v PALACE HOTELU, najboljšem hotelu v mestu: 75 sob s kopalnico, telefonom, radijskim sprejemnikom, barvno televizijo, mini-barom, klimatizacijo. Najmodernejši komfort po zelo ugodnih cenah: enoposteljna soba \$28.00, dvoposteljna soba \$39.00. Cenjenim gostom so na razpolago hale, konferenčna dvorana, parkirni prostor in hotelska restavracija včasno ločenem poslovanju. V PALACE HOTELU bo poskrbljeno za vaš čimprijetnejše počutje, dobrodošlico pa vam bo osebno izrekel rojak Vinko LEVSTIK:

DOBRODOŠLI!

PH-PALACE HOTEL, Corso Italiana 63

34 170 Gorizia-Gorica, Italy; Tel.: 0481-82166; Telex 461154 PAL GO I

KOLEDAR PRIREDITEV

V »Koledar« pridejo prireditve društev in drugih organizacij, ki objavljajo v »Imeniku društev« vsak mesec. Vključene so tudi prireditve, ki so v uredniškem mnenju koristne za našo skupnost.

JUNIJ

22. — Slov. šola pri Mariji Vnebovzeti priredi piknik na Slovenski pristani.

JULIJ

5. — Dramsko društvo Lilija priredi predstavo »Pri belem konjičku« na prostem na Slovenski pristani, v proslavo 25-letnice SP. V slučaju slabega vremena, bo prireditev predstavljena na 12. julija zv.

6. — Misijonska Znamkarska Akcija priredi piknik na Slovenski pristani.

11., 12. in 13. — Župnija sv. Vida priredi poletni festival.

19. in 20. — St. Clair lovsko društvo priredi skupno z lovskimi društvi iz Toronta prijateljske tekme na glinaste golobe, na Lovski farmi, 6599 Ravenna Rd.

19. in 20. — Balincarski krožek Slovenske pristave priredi tekme z ekipami iz Chicaga in Milwaukeeja.

27. — Slovenska šola pri Sv. Vidu priredi piknik na Slovenski pristani.

27. — MZA krožek v Milwaukeeju priredi Misijonski piknik s sv. mašo ob 11. Kosilo, igre in srečolov.

AVGUST

3. — Župnija Marija Vnebovzeta na Holmes Ave. priredi banket ob 80. obletnici svoje ustanovitve. Banket bo v Slov. domu na Holmes Ave. ob 1. pop.

9. — Balincarski krožek Slovenske pristave priredi družabni piknik na SP.

10. — S.K.D. Triglav, Milwaukee priredi drugi piknik. Sv. maša ob 11., sledita kosilo in ples. Igra Amonov orkester.

13. — Federacija slovenskih upokojenskih klubov priredi piknik na SNPJ farmi na Heath Rd.

24. — Slovenski dan na Slovenski pristani, v proslavo 25-letnice SP. Sodelujejo slovenska kulturna društva v Clevelandu.

31. — Ansambel »Alpski sekret« praznuje svojo desetletnico javnega nastopanja na Slovenski pristani.

SEPTEMBER

12. — Ženski odsek pri Slovenskem domu za ostarele priredi kartno zabavo v šolski dvorani pri Mariji Vnebovzeti.

13. — Fantje na vasi priredijo koncert v Slov. nar. domu na St. Clair Ave. Po koncertu ples. Igra Alpski sekret.

14. — Vinska trgatev na Slovenski pristani.

21. — Društvo SPD Cleveland priredi romanje v Frank, Ohio.

28. — Oltarno društvo pri Sv. Vidu priredi kosilo v avditoriju.

28. — St. Clair lovsko društvo priredi pečenje školjk na Lovski farmi, 6599 Ravenna Rd.

28. — S.K.D. Triglav, Milwaukee priredi Vinsko trgatev. Kosilo opoldne, sledi veselica.

OKTOBER

18. — Tabor, DSPB Cleveland priredi svoj jesenski družabni večer v Slov. domu na Holmes Ave. Igrajo Veseli Slovenci.

18. — Glasbena Matica poda večerjo, koncert in ples v SND na St. Clair Ave. Igra Don Slogar orkester.

26. — Slomškov krožek priredi kosilo v dvorani pri Sv. Vidu. Serviranje od 11.30 do 1.30 pop.

26. — Občni zbor Slovenske pristave.

NOVEMBER

8. — Belokranjski klub priredi martinovanje v Slov. nar. domu na St. Clair Ave. Igra orkester Veseli Slovenci.

9. — Pevski zbor Jadran priredi koncert z večerjo in plesom v SDD na Waterloo Rd.

15. — Štajerski klub priredi

Je tudi v Ljubljani v maju pomlad?

(Nadaljevanje s str. 5)

Sedanji predsednik Mikulić je v Sloveniji menda iskal »ministre«. Precej poenostavljeno povedano pa bi mogli reči, da med slovenskimi politiki ni navdušenja za delo v zvezni vladi. Ne le da vsa Slovenija za veliko reči kriví prav zvezno vlado, ker pač sprejema zakone, ki praviloma zatiskejajo zanko okoli vratu slovenske delavnosti; gre tudi za to, da bo sedanja vlada, kakršna bi že bila, morala popravljati napake vlade Veselina Djuranovića izpred več let, ko je ta zadolžila Jugoslavijo na Zahodu za več kot 20 milijard dolarjev.

Predsednik Mikulić je bil že pred Titovo smrtjo znan kot politik trde roke, pa ne toliko ideološko-partijsko, marveč predvsem gospodarsko in unitaristično-jugoslovansko. Kot zvezda je zablestel v vlogi predsednika organizacijskega komiteja sarajevske zimske olimpiade. To mu je omogočilo, da je postal najopaznejši politik v Bosni in Hercegovini in da je leta 1984 postal član predsedstva SFRJ. Če pa je

(Svobodna Slovenija) - Srbi-jo je zajel val narodnostne zavednosti, ki nekako spominja na masovno gibanje na Hrvaškem pred 15 leti.

Srbi se namreč čutijo ogrožene in otisnjene na vseh mejah svojega ozemlja, predvsem na Kosovem. Prebivalci albanskega porekla izvajajo hud pritisk na tam živeče srbske družine, ki so izpostavljene napadom, kraji in posiljevanju. Srbi pa seveda ne omenjajo, da so pred nedolгим tudi Albanci na Kosovem doživljali hude čase...

Srbi se čutijo prizadete tudi v Bosni in Hercegovini, kjer jih je 32% vsega prebivalstva. Prekašajo jih muslimani, katerih je 40%, ki pa imajo velik prirastek in v zadnjih letih močno narodnostno zavednost. Zato npr. ni dobro, če Hrvatje, katerih je 16%, hodi-jo po bosanskih cestah z značko nogometnih klubov spleškega Hajduka ali pa zagrebškega Dinamo.

Res je tudi, da Srbom ni priporočljivo, če v bosanskih martinovanje v dvorani pri Sv. Vidu. Igrajo Veseli Slovenci.

DECEMBER

6. — Slovenski Dom št 6 ADZ praznuje 75-letnico z večerjo in plesom v SDD na Recher Ave. Igra Joe Fedorčak orkester.

— 1987 —

JANUAR

31. — Tradicionalna »Prstavka noč« v Slov. nar. domu na St. Clair Ave.

FEBRUAR

21. — St. Clair lovsko društvo priredi Lovsko večerjo v Slov. nar. domu na St. Clairju.

Srbski nacionalizem

knjigarnah kupujejo srbske knjige, ki so bile tiskane v Beogradu. Kaj lahko se zgodi, da jih na vratih trgovine čaka bosanski policaj in jih aretirajo zaradi šovražne propagande ali pa »srbskega nacionalizma«... Bosanci menda ne morejo pozabiti procesov, ki so se vršili pred leti proti muslimanom ter obsodbe nekega katoliškega duhovnika v Banjaluki.

Srbski nacionalizem je spontano zajel ves narod. Sprožen in voden je predvsem od srbskih razumnikov in literatov. Zaznava se v vsem javnem življenju, v časnikarstvu, literaturi in v kulturi sploh. Naenkrat so se pojavile knjige in brošure, kjer pišejo o Draži Mihajloviću kot narodnem junaku in o njegovih četnikih kot narodno in povsem anti-fašistično gibanje. Titovi partizani pa so prikazani kot »protisrbsko nastrojenik«.

Rehabilitacija vsega, kar je srbsko, pa seveda rodi odpor v drugih jugoslovanskih republikah. Predvsem se Hrvati začudeno vprašujejo, zakaj se sedaj — ob procesu proti Artukoviću — na dolgo in široko razpravlja o grozodejstvih, katere so povzročili ustaši in se tudi širi gonja proti hrvaški katoliški Cerkvi, medtem ko Beograd o četnikih piše samo dobro in jih slavi kot narodne junake...

Srbi vidijo nevarnost tudi pri Slovincih, saj jih dolžijo »defenzivnega nacionalizma«, ker se pač borijo za devize, katere so si sami prislužili in jih zato hočejo tudi obdržati za lastne potrebe. Črnogorcem zanikavajo pravico, da bi se označevali kot narod, makedonski cerkvi ne priznavajo gotovih pravic in na jugoslovanskih poslaništvih — kjer povsod prevladujejo uradniki srbskega porekla — radi uporabljajo besedo »sovražnik«, če pri obiskovalcu ne naletijo na razumevanje za srbsko unitaristično stališče.

Osrednja točka srbskega nezadovoljstva in ogorčenja pa je še vedno Kosovo. Pritožujejo se zaradi popustljivosti tamkajšnjih oblasti »albanskemu iredentizmu« in pritisku na srbske družine, da naj se izselijo.

Ko so pred kratkim zaprli zavednega srbskega vodjo, Kosta Bulatovića, se je na Kosovem zbrala sedem tisočglava množica Srbov in zahtevala, da ga oblasti izpustijo. Okrog tisoč pa se jih je podalo v avtobusih in privatnih avtomobilih v center Beograda, kjer so ob močni policijski straži silovito protestirali proti popuščanju državnih oblasti Albancem. Obdolžili so jih, da hočejo obdržati svoja mesta in kariero... Imeli so dolge in odkrite razgovore z vladnimi politikami, katerim se je kasneje pridružil tudi vodja srbske partije, Ivan Stambolić.

Ogorčenim Srbom so zvezne oblasti zagotovile, da ob povratku na svoje domove ne bodo doživeli nobenih represalij.

Zato se opažajo v zadnjem času na Kosovem skupine vojaške policije, ki naj bi skrbele za red in mir na tem tako nemirnem predelu Jugoslavije.

(29. maja 1986)

Zakon, ki ne funkcionira

(Frankfurter Allgemeine Zeitung) — Letala med Ljubljano in Beogradom so trenutno prenapolnjena s slovenskimi direktorji in finančnimi knjigovodji, ki morajo v jugoslovansko glavno mesto po kakršenkoli žig, da dobijo njihova podjetja potrebne devize in lahko sploh delajo dalje. Te pritožbe v Sloveniji gredo na račun novega deviznega zakona, ki je bil sprejet proti dolgotrajnemu upiranju Slovenije in je začel v začetku leta veljati. Ta določa, da morajo vse prejete devize najprej v beograjski osrednji sklad, potem pa naj bodo spet delno razdeljene podjetjem po določenih smernicah.

V Ljubljani govorijo, da so podjetja doslej lahko živela še iz svojih zalog surovin in polizdelkov, sedaj bo pa položaj resen, posebno za srednja in manjša podjetja, ki se proti zvezni birokraciji ne morejo tako uspešno braniti. Novi zakon ovira izvoz in delo podjetij.

Tudi na slovenskem partijskem kongresu je bilo glede tega slišati pritožbe. Slovenija zahteva, da zakon spremenijo. Dejansko se zdi, da je neka pripravljenost za to. Tudi večja izvozna podjetja po drugih republikah Jugoslavije so nezadovoljna. Vprašanje je, zakaj so sploh sprejeli takšen zakon, če so že od vsega začetka vedeli, da ne bo funkcioniral.

Prav v tem, tako menijo, je ena glavnih težav ne le Slovenije, marveč cele današnje Jugoslavije. Stališča vzhodnih republik, posebno Srbije, čutijo drugi zastrašujoče brezobzirno, trmasto in poleg tega brez smisla za stvarnost.

Na partijskem kongresu komunistov Črne gore je nekogovnik zahteval, da naj bi se vnaprej v Jugoslaviji uporabljali v uradih le še srbskohrvaški jezik, ki naj bi ga imenovali »jugoslovanskega«; vse ostale jezike bi bilo treba kot uradne jezike odpraviti. V Ljubljani pravijo, da bi načelno moralo po veljavnih zakonih nastopiti proti takšnim izjavam državno tožilstvo, a v »unitaristično« nadahnutih republikah česa takega pač ni pričakovati.

Slovenski partijski kongres je izrazil misel, da bi določene stvari v Jugoslaviji reševali bolj v smislu slovenskih želja in koristi. Pri tem nikakor ne gre, tako pravijo, za avtonomistične ali separatistične koriste, marveč za takšne, ki so v skladu tudi z ostalimi naprednimi dejavniki celotne države, ne nazadnje z gospodarstvom. Največkrat je krivda drugih, da Slovenijo vedno znova prisilijo k odstopanju od njenih mnenj. Razumeti bi morali, da

(Dalje na str. 8)

Katoliški glas
(5. junija 1986)

Od dimnikov do crknjenih rib

Posebno 500-stransko poročilo strokovnjakov je potrdilo povezave med tovarniškimi dimniki in uničevanjem okolja

Kisli dež, o katerem je zadnja leta veliko slišati in ga varovalci čistega okolja obtožujejo, da je glavni krivec za uničevanje gozdov, zastrupljanje jezer in voda, za počasno uničevanje plodne zemlje in gozdne prsti ter tudi uničevalec številnih kulturnih spomenikov, ta sodobna nadloga je dočakala dokončno obsodbo. Zares je kriv za vse to. Tako je mogoče sklepati iz poročil, ki so zadnji čas polnila tisk v zvezi s sporom, ki se je pred leti zakuhal med ZDA in Kanado.

Kanada je namreč pred leti obtožila Združene države Amerike, da povzročajo nepopravljivo škodo njihovim gozdovom in jezerom z oddajanjem ogromnih količin ogljikovega dvokisa in žvepljenih spojin v ozračje. Do izločanja teh snovi v ozračje prihaja pri vseh velikih porabnikih fosilnih goriv, kot so nafta, premog, lignit.

V običajnih razmerah bi seveda posledice onesnaževanje čutili v Združenih državah samih, vendar so v industrijskih predelih zgradili visoke dimnike in tako oddajanje izgorivnin prenesli v visoke zračne plasti. Tako oblaki strupov plujejo zelo daleč preko meja in se, pomešani s padavinami, kot kisli dež zlivajo tudi stotine kilometrov daleč od industrijskih središč, kjer so nastali.

Reaganova administracija je zavračala obtožbe Kanadčanov in zatrjevala, da učinki kislega dežja na gozdove, jezera in prst niso znanstveno dokazani. Pred kratkim pa je morala pod težo dokazov in posebnega poročila, ki so ga pripravili strokovnjaki za vprašanja, kloniti.

Pripravljajo petletni raziskovalni program, ki naj bi omogočil čistejšo tehnologijo kurjenja s premogom in tako omogočil občutno zmanjšanje oddajanja škodljivih snovi v ozračje. Za razvoj te tehnologije bo potrebno odšteti lepe denarje, saj so raziskovalni program ocenili kar na 5 milijard dolarjev.

Poročilo Nacionalnega raziskovalnega sveta pri Akademiji znanosti je zelo obsežno, saj je napisano na 500 straneh. Poglavitni zaključek sporočila je, da ni prav nobenega dvoma, da žveplov dvokis, ki nastaja pri izgorivanju fosilnih goriv, sproža tvorbo kislega dežja, ta pa da zanesljivo uničuje deluje na okolje.

Strokovnjaki, ki so pripravljali poročilo, so se zelo skrb-

no in natančno lotili raziskav. Najprej so primerjali emisijo žveplovega dvokisa iz industrijskih središč s količino sulfatov v ozračju, nato pa še merili in beležili kislost 32 rek in 626 jezer na severovzhodu Združenih držav Amerike in Kanade. Vzorci teh raziskav so se lepo pokrili v verigo vzrokov in posledic. Dokazana je bila povezava med količino oddanih plinov in kislostjo rek in jezer.

Nato so raziskali tudi, kakšen je vpliv vsega tega na okolje. Analizirali so, kako so jezera reagirala na povečano kislost. V ta namen so pogledali daleč v preteklost. Iz jezerskih usedlin so vzeli fosile mikroorganizmov, s pomočjo katerih so ugotovili kislost jezer pred 1.000 leti. Izkazalo se

je, da so jezera zdaj desetkrat bolj kislota kot prej.

Za nekatera jezera so ugotovili tudi izginjanje rib. V obdobju med 1950 in 1962 je izginilo tudi do polovice rib, stalež preostalih pa se je zmanjšal.

»To je zadnji člen v vzročni verigi, ki teče od oddajanja žvepljenih plinov v ozračje do okislenja voda,« pravi strokovnjak Michael Oppenheimer. »Na enem koncu so dimniki, na drugem crknjene ribe.«

Toda v poročilu stojijo zapisani tudi podatki, ki kažejo na nekatere druge krivce za drugačno onesnaženje jezer. Raziskovalci so namreč odkrili, da je v nekaterih jezerih prav obratno kislost padla. Vzrok za to so najverjetneje lokalna

onesnaženja mlekarke industrije, katere odplake zmanjšujejo kislost.

Za to ugotovitev v poročilu so se oprijeli industrialci. Kaj pomaga zmanjševanje žvepljenih plinov v ozračje, če jezera tako in tako propadajo zaradi drugih onesnaževalcev, pravi jo. In zaradi tega so se dogovorili le za že omenjeni program odkrivanja čistejših načinov izgorivanja.

In kaj je z odmiranjem gozdov, uničevanjem prsti in plodne zemlje? Kaj je s kulturnimi spomeniki, ki jih razjeda in uničuje kisli dež? Na vsa ta vprašanja bo treba odgovoriti prav tako natančno, kot so strokovnjaki odgovorili na vprašanja o povezavi med kislostjo ameriških in kanadskih jezer.

(Po Newsweeku)

Rojaki! Priporočajte Ameriško Domovino svojim slovenskim prijateljem in znancem!

NOVI GROBOVI

(Nadaljevanje s str. 1)

Mary Turk

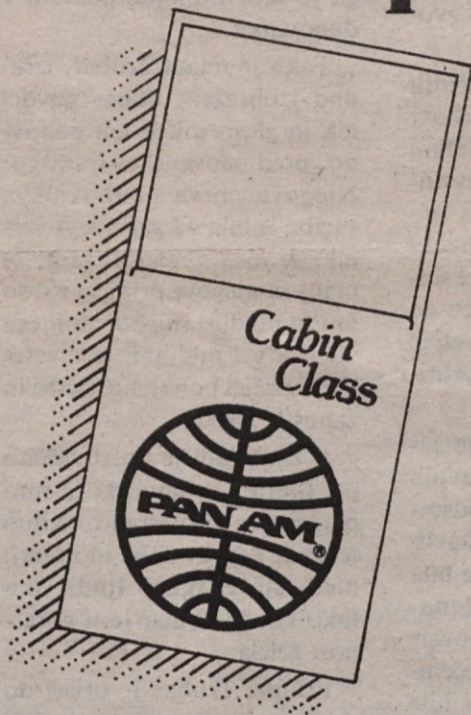
V četrtek, 12. junija, je na svojem domu v Bratenahlu umrla 95 let stara Mary Turk, rojena Lah v fari Bloke, Slovenija, od koder je prišla v ZDA l. 1913, vdova po l. 1966 umrlem Jacobu, mati Mary (pok.), Anne, Olge, s. Suzanne CSJ, Jamesa (pok.), Sylvie, b. Ernesta (Brazilija), Agnes, Esther, s. Dorothy CSJ (W. Va.) in Lawrencea, 3-krat stara mati, tašča Marie (roj. Schembri), članica Oltarnega društva pri Sv. Vidu, ADZ št. 4 in SZZ št. 25. Pogreb je bil iz Grdinovega pogrebnega zavoda na Lake Shore Blvd. včeraj, v ponedeljek, v cerkev sv. Vida in od tam na pokopališče Vernih duš.

ISKRICA

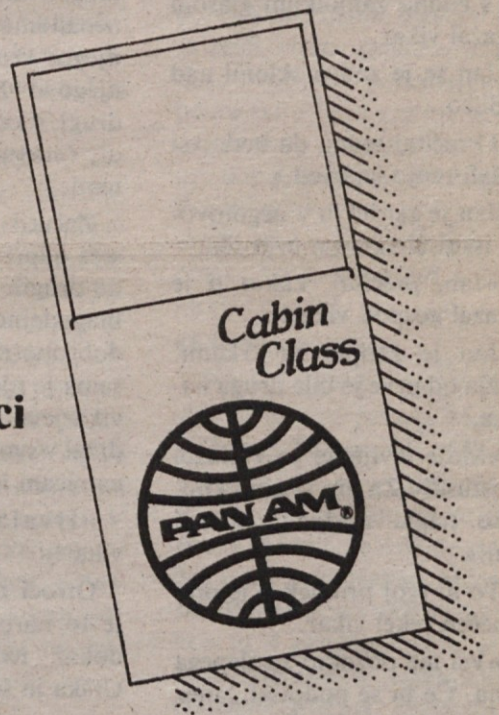
Čim bolj se cilji bližajo, tem bolj se pota križajo.

Oton Župančič

Vaša pot do brezplačne vozovnice.

Nabavite si Pan Am povratno vozovnico v ZDA za sorodnika v Jugoslaviji in boste dobili dve vozovnici za ceno ene za Karibsko otočje, Florido ali katero naših ameriških mest.

Letos poleti je lepa prilika, da vas obiščejo iz Jugoslavije vaši sorodniki in prijatelji!

Vse, kar je treba storiti, je, da kupite eno povratno vozovnico v ZDA do 15. avgusta. Vi plačate za vozovnico tu. Vaš sorodnik ali prijatelj pa jo le dvigne v kateri koli Pan Am poslovalnici v Jugoslaviji in konča obisk v ZDA do 15. decembra 1986.

Po vrnitvi domov Vam mora poslati povratnovozovnične vkrcevalne listke (boarding passes) in preostali del vozovnice. Vse pa morate Vi poslati na naslov: Pan Am Distribution Center CN06550, Trenton, N.J. 08650. Poslali Vam bomo poslali »Zima v soncu« certifikat, ki Vam omogoča nakup dveh vozovnic za ceno ene v katerem koli potovalnem razredu za Karibsko otočje, Florido ali katero mesto v ZDA, do katerega ima Pan Am redne polete.

Izredno priliko imate za preživljanje poletja z dragimi sorodniki in stari prijatelji iz tujine. Obenem pa dobite dve vozovnici za ceno ene in tako priliko za lep izlet letos jeseni. V veljavi so določene omejitve, torej vprašajte Vašega potovalnega agenta za podrobnosti, ali pokličite Pan Am na 1-800-221-1111.

Pan Am. Neprekosljiva izkušnja.

Dve za eno ponudba: Dve osebi morata potovati skupaj v času med ponedeljkom in četrtkom, najkasneje do 31. marca 1987. Ponudba ni veljavna za potovanje med sledečimi datumi: 29. avg. in 1. sept., 10. okt. in 13. okt., 26. nov. in 27. nov., 18. dec. in 15. jan. 1987, ter 11. feb. in 18. feb. 1987. Dopustite 4 tedne za dostavo certifikata. Certifikat ni prenosljiv.

Anlon M. Lavriša

ATTORNEY-AT-LAW
(Odvetnik)

Complete Legal Services
Income Tax - Notary Public

18975 Villaview Road
at Neff
692-1172

ZORA PIŠČANC

PASTIRICA URŠKA

Nadaljevanje

Besede so prihajale na dan, vbadal jih je v mehki les in s prsti tipal za njimi.

Urška mu je sedela nasproti in trepetala. Če ne uspe, bo tudi ona osramočena. S kako samozavestjo je izjavila, da zna pisati bolje od nje. Ostali učenci niso še znali oceniti pravilnosti črk, on pa je doumela vsako njegovo potezo. Črke so rastle na tablici, lepe in ravne, brez pogreška in brez vsake negotovosti.

Za hip se je Urška zazrla v vikarja, ki je stal za Janom in ga opazoval. Videla je, kako si je z roko potegnil čez oči, ki so bile mokre od solz. Tudi Urško so zapekle oči, srce ji je bilo tako močno, da se je bala, da ga bodo vsi slišali.

»Sem končal, gospod!« je povedal Jan in njegov glas je zvenel kot zmagoslavje.

»Sedaj se še podpiši, Jan,« je s čudno zamolklim glasom ukazal vikar.

Jan se je znova sklonil nad tablico.

»Prečitaj sedaj, da bodo vsi slišali tvojo izpoved.«

Jan je zardel in v negotovosti iskal Urškinega pritrdila.

»Jan, prečitaj, kakor ti je ukazal gospod vikar!«

Jan je zatipal za črkami. Težja od prve je bila druga naloga.

»Moje življenje je v službi Kristusa!« Za hip je umolknil, nato naglo zaključil: »Slepi Jan!«

To ni tvoj priimek,« je presenečen rekel vikar.

»Vsi me poznajo za slepega Jana. Če bi se podpisal Janez Bitežnik ali pa Tkalčev Janez,

bi me malokdo poznal pod tem imenom.«

»Bo že tako prav,« se je raznežil vikar in dodal: »Le pogledajte, otroci, kako se je slepi Jan naučil pisati; in te črke, lepše so od vaših, ki imate oči,« se je razvnel in šel s tresočo se roko čez Janovo glavo. »Ti moj Jan, ti moj ubogi fant!«

»Le bliže stopite in si dobro ogledajte,« je povabil otroke.

Dečki in deklice so obkolili mizo in strmeli v svetlo tablico na njej. »Pokaži, Jan, kako bereš,« so začudeno spraševali otroci.

»S prsti tipam črke in čitam.«

»S prsti?« so se čudili otroci in še sami tipali po luknjičastih črkah. Vzklikov začudenja ni bilo konca.

Urška je bila ponosna še vse bolj kot Jan, katerega pa je minila vsa negotovost in zadrega. Mirno je odgovarjal in nenadoma začutil, kako se je njegov krog razširil, kako so v njegovo življenje vstopili še drugi, s katerimi bo nadaljeval ot, čeravno še vedno tipaje v temi.

Začutil je, kako se mu je srce odprlo v veliki ljubezni še do drugih sovrstnikov in kako blagodejno je nanj vplival dobrototni vikarjev glas. Kar sama je njegova roka poiskala vikarjevo in ko je nekaj časa držal v svojih, jo molče nesel k ustnicam in jo poljubil.

»Hvala vam, gospod vikar!«

Otroci niso razumeli, zakaj je to naredil, dobro pa je ta dokaz hvalečnosti razumela Urška in še bolj vikar sam.

Ko so otroci odšli, je vikar

sedel za mizo in še vedno globoko presunjen zapisal v svojo knjigo:

»Moja šola je danes pognala najzlahotnejšo mladiko. Učenka Urška Ferligoj, po domače Piskova, je naučila pisati in brati svojega soseda, slepega Jana, Janeza Bitežnika, Tkalčevega. Gospod, blagoslovi ta svoja otroka in blagoslovi tudi mene, nevrednega pastirja teh ovčic.«

Vikar Luka je že dolgo sedel za mizo in strmeli v belo deščico pred seboj, na kateri je z luknjičastimi črkami stalo zapisano: Moje življenje je v službi Kristusa!

III.

Kriva vera pod Skalnico

Tudi pod Habsburžani ni bilo stalnega miru na Goriškem. Velika nezaupnost je vladala med njimi, beneško republiko in patriarhom. Ko so leta 1420 Benetke zasedle Oglej, je bila dejansko uničena svetna vladavina oglejskih patriarhov, ki so se preselili v Benetke. Na Goriško so pošiljali svoje generalne vikarje, kateri so stolovali v Vidmu. Oglej je le ob velikih slovesnostih spet zaživel, ko se je generalni vikar v mogočnem sprevedu podal iz Vidma v Oglej ob zvonjenju zvonov.

Naši kraji so bridko občutili odhod oglejskih patriarhov, posebno še ko so Habsburžani prepovedali patriarhom in njihovim vikarjem vstop na avstrijsko ozemlje. Pa tudi nobenega ni bilo, ki bi razumel slovensko govornico. Za slovenske dežele je nastopila doba velike verske mlačnosti in brezbriznosti.

Višja duhovščina je bila zaposlena v važnih državnih službah ter po cela leta odsotna iz svojih škofij. Maloštevna nižja duhovščina pa je bila le povprečno izobrazena. Ljudje so se vdajali praznoverju in vražarstvu; edine svečnice slovenskih domov so bile verne matere, ki so svoje otroke vzgajale v strahu božjem vse bolj kot v božji ljubezni.

Slovensko ljudstvo je bilo vajeno trpljenja, revščine, podložništva, da je po njihovih plečih udarjal valptov bič, da so jih zapirali v temne podzemne ječe, kjer so umirali od lakote in mrčesa in da so jih prizadevale še druge nesreče, potresi, povodnji, nalezljive bolezni, suša in lakota.

Ob tem težkem vzdušju trpljenja in navidezni vdanosti so mnogi z novim upanjem prisluhnili nauku, ki ga je učil Luter v Nemčiji in kateri se je z neverjetno naglico širil na vse strani.

Prinašali so ga študentje, trgovci in vojaki. Plemiči, ki so bili močno pod nemškim vplivom, so prvi sprejeli novi nauk. Ker tudi med duhovščino ni bilo prave verske izobrazbe, so se mnogi začeli nagibati k Lutrovi veri. Zanimarjali so mašo, v pridigah so govorili v Lutrovem duhu proti zidanju cerkva, proti romanjem in češčenju Matere božje, proti papežu in češčenju

svetnikov, svetim obredom in celibatu ter naštevanju grehov pri spovedi.

Preprosto slovensko ljudstvo je takoj spoznalo, da ta nauk ni zanj, ostalo je do nje ga brezbrizno, že zato, ker ga je širila gosposka.

Tedaj se je pojavil Primož Trubar, navdušen pristaš Lutrovega nauka. Rodil se je leta 1508 v podeželski trgovski hiši v Rašici na Dolenjskem. Bil je zelo nadarjen, zato ga je oče poslal v šole najprej na Reko, potem v Salzburg in na Dunaj, kjer se je izvežbal tudi v petju in glasbi. Pozneje se je na Dunaju vzdrževal s poučevanjem glasbe.

Ko je zanj zvedel tržaški škof Peter Bonomo, ga je vzel k sebi za člana pevskega zbora in osebnega služabnika. Tudi škof Bonomo se je močno navduševal za protestantizem in tako je Trubar našel v njem vnetega zagovornika svojih idej. Nadaljeval pa je z navdušenjem študije za duhovniški poklic, do katerega je čutil nagnjenje. Še pred masniškim posvečenjem je škof Bonomo poslal mladega Trubarja v župnijo Loko pri Radečah. Z dohodki župnije se je Trubar dve leti šolal na Dunaju, nakar ga je škof Bonomo posvetil v duhovnika.

Tako je mladi Trubar, izredno izobrazen, dober govornik in glasbenik stopil ponovno pred slovensko ljudstvo. Njegova prva duhovniška služba je bila v Laškem. A verniki se niso navdušili zanj, še manj za njegove pridige. Ko so mu ponudili službo stolnega vikarja v Ljubljani, je z veseljem sprejel ponujeno mesto in zapustil Laško.

V Ljubljani je našel zaščito pri škofu Kacijanu, ki je simpatiziral s protestanti. Kljub temu se Lutrov nauk ni razširil med slovenskim ljudstvom tako kot bi Trubarjeva gorečnost želela.

Primož Trubar je prišel do sklepa, da si mora ustvariti kader mladih pripadnikov, vzetih iz ljudstva, ki mu bodo

pomagali širiti novo vero. Tiskane besede Slovenci takrat niso še imeli. Trubar je začel razmišljati, kako bi slovenskemu ljudstvu posredoval novi nauk v pisani besedi. A za to takrat ni imel ne sredstev ne časa. Prepričan pa je bil, da bo tudi to dosegel.

Tkalčev Jernej se je zamiljen vračal iz Ljubljane. Pomlad je že bila v polnem razcvetu. Vipavska dolina je ozelenela, medtem ko je za Razdrtem tu pa tam gospodoval še sneg. Jernej je le mimogrede opazil obdelana polja, zeleno žito, ki je že visoko pognalo iz zemlje, ozelenela drevesa, na katerih so se držali zadnji cveti.

»Ljubljana bo tvoja poguba,« je razločno slišal v sebi Jerin glas. Ni ji prikrival, kako se v Ljubljani stalno srečuje v pivniški kleti ob Ljubljani s Primožem Trubarjem in njegovimi somišljeniki. Novi nauki so ga opajali, vera njegovih očetov je bila pretežka, toga, sami ukazi, same prepovedi. Tu pa je vse tako lahko, skesaj se svojih grehov in so ti odpusteni. Ni ti jih treba pripovedovati duhovniku, ki je človek kot ti.

»Martin Luter je odpadnik, nemški menih, mi pa smo Slovenci, kaj se ti brigaš zanj?« ga je svarila žena in ga skoro omehčala. A naslednja pot v Ljubljano ga je znova prepričala, da je Lutrova vera boljša od katoliške.

»Vera, ki ne pozna žrtev in odpovedi, ni prava vera,« je spet slišal ženin glas v srcu.

Da bi samo enkrat slišala Primoža Trubarja, pa bi drugače sodila, je bil Jernej prepričan. Pustil je konja, da je lahkotno peketal navzdol proti Vipavi. Kupčija se mu je dobro obnesla. Nakupil je najpotrebnejše za dom, vendar zadovoljen ni bil. Skrbela ga je obljuba, ki jo je dal Trubarju.

»Kako je z vero pri vas, Jernej?« ga je vprašal.

(Se bo nadaljevalo)

ZAKON, KI NE FUNKCIONIRA

(Nadaljevanje s str. 7)

zaradi splošnega razvoja v Jugoslaviji in zaradi napak gospodarske politike Slovenija v primeri s svojimi sosedi na zahodu, torej z Avstrijo in Italijo, stalno bolj zaostaja, namesto bi jih dohitevala.

Za slovenski partijski kongres so bili značilni zares odprti nastopi, čeprav večinoma bolj o posamičnih konkretnih vprašanjih. Stari komunisti se po mnenju mlajših delegatov ne bi smeli preveč ponašati s svojo preteklostjo in z »dosežki revolucijec; današnji rod zanima, česa je sistem v resnici zmožen — potreben je denar, stanovanja, posojila in podobno. Neki delegat se je lotil vprašanja napisov na vojašnicah, ki so le v srbohrvaščini, nikdar pa v slovenščini. Partijo so krepko kritizirali; ta je, tako je bilo čuti, izgubila skoraj sleherni vpliv na kulturo.

Slovenija se čuti pogosto tudi v zunanji politiki od Beograda slabo zastopana. Živčno

dejavnost zunanjega ministristva po ameriškem zračnem napadu na Libijo so v Ljubljani sprejeli le s pridržki. Končno ne vodi pot v Evropo skozi Tripoli, je bilo slišati. Na slovensko spodbudo je moral neki govornik beograjskega zunanjega ministristva izrecno pojasniti, da je Jugoslavija proti vsem vrstam terorizma.

Pri demonstracijah mladih v Ljubljani proti ameriškim napadom je bilo čuti gesla, ki jih ni bilo slišati v ostali Jugoslaviji. Rečeno je bilo, naj bi Jugoslavija prenehala prodajati orožje deželam tretjega sveta in uriti na svojih vojaških šolah častnike iz teh držav. **Kot je znano, prejema takšen pouk v Jugoslaviji okrog 200 Palestincev, čeprav, kot zagotavljajo, ne za terorizem, marveč za redne vojaške dejavnosti.** (Močne črke moje, op. ur. AD.)

(Po »Naši luči«)

UP TO DATE: _____ JOSEF'S
Elegance

We Listen

5235 Wilson Mills Road
Richmond Hts. Ohio 44143
461-8544 461-8545